



Natura 2000-handleplan 2016–2021

Randkløve Skår

Natura 2000-område nr. 213

Habitatområde H213



Titel: Natura 2000-handleplan 2016-2021 for Randkløve Skår
Udgiver: Bornholms Regionskommune
År: 2017
Kort: Miljøstyrelsen

Indholdsfortegnelse

Resumé.....	4
Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan	6
Behov for indsatser.....	7
Indsatser fordelt på aktører	8
Prioritering af den forventede indsats.....	9
Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse.....	10
Bilag 1: Indsatsprogram og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan	11
Bilag 2: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag.....	12
Bilag 3: Kortbilag.....	13
Bilag 4: Høringsperiode og svar	14

Resumé

Natura 2000-område Randkløve Skår består af ét habitatområde. Det er udpeget som beskyttelsesområde af hensyn til den særlige geologisk betingede kystnatur med små, men væsentlige forekomster af naturtyper som kystklinter/klipper, kalkoverdrev, strandeng, tidvis våd eng, kildevæld og enekrat.

Natura 2000-område nr. 213 har et areal på 37 ha. Det omfatter ca. 2,5 km kyststrækning mellem Saltuna og BølsHAVN på Østbornholm, og området når ca. 0,5 km ind i landet langs Klintebæk, som ligger ca. 50 m over havoverfladen. Det består af habitatområde H213. Det indeholder ikke offentligt ejede arealer. Næsten hele Natura 2000-området er omfattet af landskabsfredninger.

Der er udarbejdet en statslig Natura 2000-plan med målsætninger og indsatsprogram for området. På baggrund heraf har Bornholms Regionskommune udarbejdet denne handleplan for området, som beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2021.

Målet er at bevare og fremme de naturtyper, som området er udpeget for at beskytte. Indsatsen i denne planperiode er rettet mod at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig drift og pleje, at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper samt for skovnaturtyper at sikre en skovnaturtypebevarende drift og pleje.

Indsatsen udføres af Bornholms Regionskommune og af private lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugs- og Fiskeristyrelsen samt Miljøstyrelsen.



Figur 1 Natura 2000-områdets afgrænsning er identisk med udstrækningen af habitatområde H213 (grøn streg).

Baggrund

Naturstyrelsen (nu Miljøstyrelsen) har udarbejdet Natura 2000-planer for de 252 udpegede beskyttelsesområder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte beskyttelsesområde og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2016–2021. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Ud fra Natura 2000-planerne har kommunerne udarbejdet kommunale handleplaner, som skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Bornholms Regionskommune på grundlag af Natura 2000-plan for område nr. 213 Randkløve Skår.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Planlægningen for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer varetages dog af Miljøstyrelsen og gennemføres hvert 12. år. Skovhandleplaner 2010-21 gælder således fortsat. Miljøstyrelsen er ansvarlig for, at skovhandleplanen gennemføres inden udgangen af år 2021.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-områder, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne drifts- og plejeplaner. I Natura 2000-område Randkløve Skår er der ingen offentlige lodsejere.

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 1251 af 29. september 2016), bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016) og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016).

Den kommunale handleplan skal ifølge lovgivningen indeholde:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevarerministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

De kommunale handleplaner skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen, og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner.

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (bekendtgørelse nr. 1533 af 10. december 2015). Bornholms Regionskommune har derfor foretaget en screening, efter kriterierne i lovens bilag 2, af planernes forventede miljøkonsekvenser. Handleplanerne er en udmøntning af de statslige Natura 2000-planer, og screeningen omfatter derfor alene ændringer/konkretiseringer i forslaget til Natura 2000-handleplaner i forhold til de statslige Natura 2000-planer. Screeningen har været sendt i høring hos Miljøstyrelsen, som har meddelt, at de ikke havde bemærkninger hertil.

Bornholms Regionskommune har på baggrund af screeningen vurderet, at Forslag til Natura 2000-handleplan 2016-2021 for Randkløve Skår ikke forventes at medføre væsentlig påvirkning af miljøet. På den baggrund har kommunen truffet afgørelse efter bekendtgørelsens § 4 om, at forslaget til Natura 2000-handleplan ikke skal miljøvurderes. Der er ikke indkommet klager over afgørelsen.

Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan

De kommunale handleplaner for første planperiode har været gældende siden udgangen af 2012. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2010-2015.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området, som kommunen har finansieret eller faciliteret.

Table 1. Følgende projekter er finansieret via kommunens egne midler eller DUT-midler i første planperiode:

Bornholms Regionskommune	Indsats	Privatejet	Kommunalt ejet
	<i>Rydning af uønsket opvækst</i>	<i>Ca. 1,3 ha realiseret</i>	<i>Der er ingen kommunalt ejede arealer i området.</i>
	<i>Græsning eller høslæt</i>	<i>Ca. 1 ha realiseret</i>	
	<i>Bekæmpelse af invasive arter</i>	<i>0 ha realiseret</i>	
	<i>Udvidelse af areal med lysåbne naturtyper ved rydning*</i>	<i>Ca. 3,7 ha realiseret</i>	
	<i>Udvidelse af areal med lysåbne naturtyper ved græsning*</i>	<i>Ca. 3,2 ha realiseret</i>	

*Bornholms Regionskommunes igangværende indsats i området med løbende rydning af uønsket opvækst og afgræsning sker dels på kortlagte lysåbne habitatnaturtyper, og dels på arealer uden kortlagte habitatnaturtyper. Indsatsen angivet som 'udvidelse af areal med lysåbne naturtyper' i tabellen er den indsats, som er sket på arealer uden kortlagte habitatnaturtyper. Denne indsats rummer både en ny indsats på nogle arealer og en fortsat indsats på andre arealer, som i forvejen er lysåbne, men som i kraft af indsatsen måske med tiden kan udvikle sig til habitatnaturtyper.

Der er ikke ifølge Miljø- og Fødevarerministeriets webGIS nogen projekter finansieret gennem landdistriktsmidler i Natura 2000-området.

Der er ikke iværksat Life-projekter inden for Natura 2000-området.

Behov for indsatser

Natura 2000-planen for Natura 2000-område nr. 213 Randkløve Skår beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan kan ses i bilag 1, mens naturtyper og arter på udpegningsgrundlag fremgår af bilag 2. På baggrund af dette har kommunen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Hvor igangsatte indsatser fra handleplanen for planperioden 2010-2015 ikke er gennemført i sin helhed, indgår den udestående indsats i opgørelsen over behovet for konkrete forvaltningstiltag.

Table 2. Behov for forvaltningstiltag for naturtyperne

Forventede forvaltningstiltag og metoder		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper	Rydning af uønsket opvækst	Ca. 1,3 ha	Ca. 0 ha	Ca. 1,3 ha
	Græsning eller høslæt	Ca. 1 ha	Ca. 0 ha	Ca. 1 ha
	Bekæmpelse af invasive arter*	0 ha	0-0,6 ha	0-0,6 ha
Skovnaturtyper med fredskovspligt**	Skovnaturtypebevarende drift og pleje	0 ha	Op til 1,4 ha	Op til 1,4 ha
Ny habitatnatur	Udvidelser af naturtyper	Ca. 3,7 ha	0 ha	Ca. 3,7 ha

* Skønnet behov for bekæmpelse af invasive arter er videreført uændret fra handleplanen for første planperiode.

** Indsatsen videreføres fra sidste planperiode, da de vedtagne skovhandleplaner gælder i 12 år, dvs. perioden 2010-2021. Der er ikke kortlagt skovnaturtyper uden fredskovspligt i Natura 2000-området.

Indsatser fordelt på aktører

Idet der i området ikke er nogen offentlige lodsejere, er der ikke behov for en nærmere fordeling af indsatserne for de enkelte retningslinjer i Natura 2000-planens indsatsprogram mellem offentlige aktører.

Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2016-2021 har generelt fokus på:

- Sikring af naturpleje
- færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2009-2015
- sammenhæng i naturen
- bekæmpelse af invasive arter

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden skal ske på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete forvaltningstiltag (se Tabel 2). Den nedenstående prioritering vil således afspejle den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

- De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig drift og pleje ved løbende rydning af opvækst og afgræsning, hvor det er relevant og muligt.
- Der iværksættes bekæmpelse af invasive arter.
- Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.

Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Bornholms Regionskommunes hensigt at inddrage lodsejere og andre interessenter forud for indsætterne. Tabel 3 viser kommunens plan for interessentinddragelse. Der kan ske ændringer, hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Indsætterne gennemføres ved frivillige aftaler, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive, hvornår indsætterne fysisk bliver udført. Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Tabel 3. Forventet plan for interessentinddragelse

Interessenter	Initiativ	Tidsplan
<i>Lodsejere</i>	<i>Dialog med berørte lodsejere om kommunens ønsker til drift og pleje og om eventuelle muligheder for tilskud til indsatsen.</i>	<i>Hele planperioden når det er relevant.</i>
<i>Grønt Dialogforum*</i>	<i>Grønt Dialogforum orienteres på et møde en gang årligt om status for planlagt og realiseret indsats og har mulighed for at komme med bemærkninger, inputs og forslag.</i>	<i>En gang årligt hele planperioden</i>

*Grønt Dialogforum er et netværk af virksomheder og interesseorganisationer på Bornholm, der beskæftiger sig med miljørelaterede emner. Grønt Dialogforum er nedsat af Bornholms Kommunalbestyrelse med én formand (formand for Teknik- og Miljøudvalget), 2 øvrige repræsentanter for Teknik- og Miljøudvalget og minimum 1 leder + 1 medarbejder fra Teknik og Miljø samt ét medlem fra følgende organisationer og virksomheder: BOFA (Bornholms Affaldsbehandling), Bornholms Energi- og Forsyning, Bornholms Miljø og Energiforening (Energitjenesten), Bornholmske Borgerforeningers Samvirke, Bornholms Landbrug, Skovdyrkerne, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Bornholms Museum, Bornholms Naturhistoriske Forening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Danmarks Jægerforbund, Destination Bornholm, Naturstyrelsen Bornholm, LAG-Bornholm, Business Center Bornholm og Bornholms Vækstforums sekretariat.

Bilag 1: Indsatsprogram og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan

Natura 2000-området nr. 213 Randkløve Skår består af et habitatområde. Det er udpeget som beskyttelsesområde af hensyn til den særlige geologisk betingede kystnatur med små, men væsentlige forekomster af naturtyper som kystklinter/klipper, kalkoverdrev, strandeng, tidvis våd eng, kildevæld og enekrat.

Natura 2000-område nr. 213 har et areal på 37 ha. Det omfatter ca. 2,5 km kyststrækning mellem Saltuna og Bølshavn på Østbornholm, og området når ca. 0,5 km ind i landet langs Klintebæk, som ligger ca. 50 m over havoverfladen. Det består af habitatområde H213. Det indeholder ikke statsejede eller kommunalt ejede arealer.

Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af naturtyperne i området og af en generel sikring og forbedring af områdets naturværdier.

Den nationale prioritering af indsatsen i 2. planperiode sigter på, at den planlagte og igangsatte indsats i 1. planperiode fastholdes og afsluttes, og der tages hånd om særligt truede naturtyper og arter, samt at der påbegyndes en strategisk indsats for langsigtet at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturarealer. Indsatsen fra de gældende planer 2010-15 videreføres. Hvis den forudsatte indsats for planperioden 2010-15 ikke er gennemført, når de kommunale handleplaner for 2. planperiode træder i kraft, forudsættes det, at den allerede igangsatte indsats færdiggøres i 2. planperiode, med mindre den udestående indsats vil være i strid med nærværende plan.

Nedenstående retningslinjer for indsatsen er indsatsprogrammet fastlagt i den statslige Natura 2000-plan for Randkløve Skår. Retningslinjerne er opdelt i generelle retningslinjer, der gælder for alle områder, hvor det er relevant, og specifikke retningslinjer for det enkelte Natura 2000-område.

Generelle retningslinjer

- Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
- Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper hensigtsmæssig drift og pleje.
- Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.
- For skovnaturtyper skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtelsen.
- Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes.

Områdespecifikke retningslinjer

- Der er ikke nogen områdespecifikke retningslinjer for Randkløve Skår.

Bilag 2: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område bestående af habitatområde H213.

Tabel 4. Naturtyper på udpegningsgrundlaget

Naturtype nr.	Naturtype navn	Handleplanmyndighed		I alt ha
		Bornholms Regions- kommune	Miljøstyrelsen	
1230	Kystklint/klippe	7,42		7,42
1330	Strandeng	1,38		1,38
5130	Enekrat	0,13		0,13
6210	Kalkoverdrev	0,09		0,09
6230	Surt overdrev			
6410	Tidvis våd eng	0,73		0,73
6430	Urtebræmme			
7220	Kildevæld	0,08		0,08
7230	Rigkær			
8220	Indlandsklippe			
9160	Ege-blandskov			
91E0	Elle- og askeskov		1,38	1,38
I alt		9,83	1,38	11,21

Arter på udpegningsgrundlaget.

Der er ingen arter på udpegningsgrundlaget.

Der er foretaget en kortlægning og tilstandsvurdering af følgende naturtyper i Natura 2000-området:

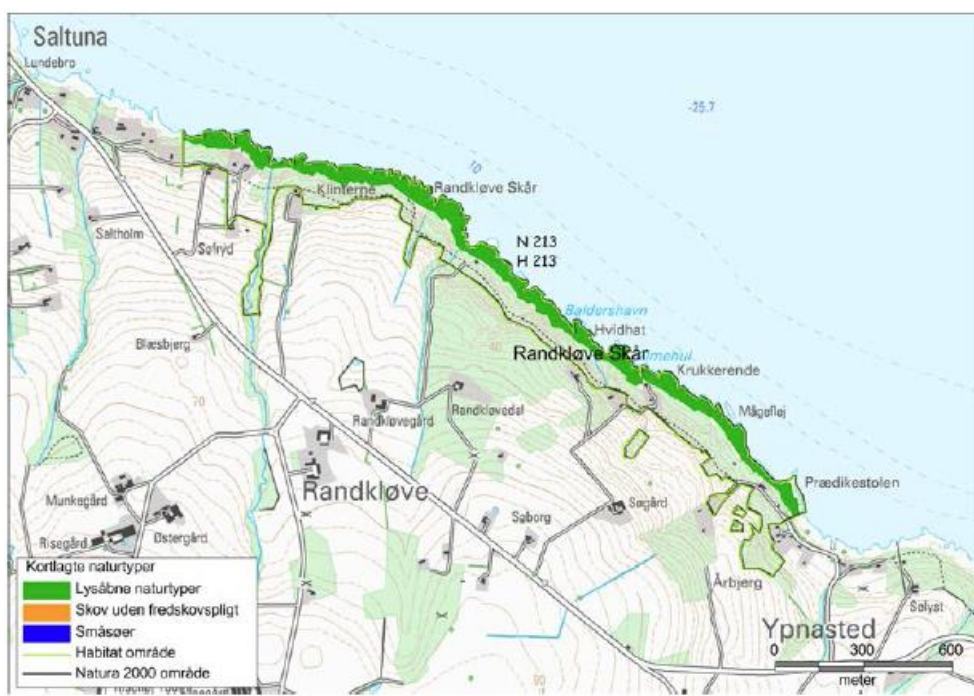
Tabel 5. Naturtilstand/skovtilstand af kortlagte naturtyper

Naturtype nr.	Naturtype navn	Naturtilstand					I alt ha
		I (høj)	II (god)	III (moderat)	IV (ringe)	Ingen tilstand	
1230	Kystklint/klippe	0,95	6,48				7,42
1330	Strandeng		1,38				1,38
5130	Enekrat				0,13		0,13
6210	Kalkoverdrev		0,09				0,09
6230	Surt overdrev						
6410	Tidvis våd eng	0,67	0,06				0,73
6430	Urtebræmme						
7220	Kildevæld		0,08				0,08
7230	Rigkær						
8220	Indlandsklippe						
9160	Ege-blandskov						
91E0	Elle- og askeskov		1,38				1,38
I alt							11,21 ha

Bilag 3: Kortbilag



Figur 2. Natura 2000-områdets afgrænsning er identisk med udstrækningen af habitatområde H213 (grøn streg).



Figur 3. Kortlagte naturtyper i Natura 2000-område nr. 213.

Bilag 4: Høringsperiode og svar

Forslaget til Natura 2000-handleplan blev vedtaget af Teknik- og Miljøudvalget den 26. september 2016 og sendt i offentlig høring i perioden 17.oktober-12. december 2016.

Der indkom bemærkninger til forslaget fra Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning.

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning havde ikke indsigelser mod handleplanen men havde følgende bemærkninger:

- Styrelsen gør opmærksom på opdaterede lov og bekendtgørelser
- Styrelsen bemærker, at kommunale handleplaner som udgangspunkt er omfattet af lov om miljøvurdering af planer og programmer, hvilket medfører, at kommunen skal tage stilling til, om det konkrete udkast til kommunal handleplan skal undergå en miljøvurdering, eller om handleplanen kan screenes ud.

Bornholms Regionskommune har på baggrund af de indkomne bemærkninger foretaget følgende ændringer i handleplanen i forhold til det forslag, der var i høring:

- Der er foretaget relevante opdateringer af henvisninger til love og bekendtgørelser
- Teksten vedr. miljøvurdering er ændret, så det nu beskrives, at kommunen har foretaget en screening af handleplanens forventede miljøkonsekvenser og på baggrund heraf afgjort, at forslaget til Natura 2000-handleplan ikke skal miljøvurderes. Se side 5.

Den endelige handleplan er godkendt af Teknik- og Miljøudvalget den 3. april 2017.